

Izložba *Od kugle do svemira – plastika i guma u suvremenom svijetu*

U 2009. obilježena je 50. obljetnica petrokemijske proizvodnje plastike u Hrvatskoj. Tim povodom, a na poticaj prof. dr. sc. Igora Čatića i gospođe Vesne Škunce, u *Tehničkom muzeju* u Zagrebu otvara se izložba pod nazivom *Od kugle do svemira – plastika i guma u suvremenom svijetu*.

Kada se spomene riječ plastika, mnogim su ljudima prva asocijacija nepoželjne vrećice i ostali predmeti od plastike koji se gomilaju na odlagalištima otpada. Izložbom, prvenstveno namijenjenoj širokoj publici, želi se ukazati gdje su sve prisutne plastika i guma, a da većina ljudi toga uopće nije svjesna.

Izložba počinje prikazom povijesnoga, razvojnog i suvremenog položaja plastike i gume te proizvodnjom plastičnih i gumenih tvorevina. Osim svjetskog razvoja i proizvodnje plastike te plastičnih i gumenih proizvoda poseban naglasak je na domaćim proizvođačima. Nakon toga slijedi *šetnja* izložbom koja upoznaje posjetitelje s time u kojim je sve segmentima života plastika ne samo prisutna nego i nezamjenjiva: medicini, elektroindustriji, elektronici i telekomunikacijama, kućanskoj opremi i namještaju, poljoprivredi, građevinarstvu, prometu, odjeći i obući, opremi za sport i rekreaciju, ambalaži, igračkama, umjetničkom izražavanju te eksperimentalnoj visokoj modi.

Među izlošcima na izložbi, koja će trajati do 14. ožujka 2010., posjetitelji će moći vidjeti proizvode načinjene od prve sintetske plastike, fenol-formaldehida, popularnog *bakelita*, kao što su to dijelovi za električne instalacije. Ali i proizvode od kemijski modificiranih prirodnih polimera kao što su češljevi, okviri za naočale ili nakit.

Krajem tridesetih godina prošloga stoljeća otkriven je poliamid, popularni *najlon* te su se vrlo brzo nakon tog počele proizvoditi *najlonke*, koje se danas smatraju sasvim uobičajenim odjevnim predmetom te nitko i ne pomišlja da su načinjene od *plastike*. Sintetska smola koja je po pronalazaču prozvana *bakelit*, izumljena je zbog najobičnije bilijarske kugle. No u doba kada je izumljen *bakelit*, te kugle nisu smatrali običnima jer su materijali od kojih su se do tada izrađivale bili jako skupi pa nisu bili dostupni širokim slojevima, nego samo bogatijem staležu. Prošlo stoljeće se iz niza razloga naziva *stoljećem plastike*, jer je plastika doživjela ubrzan razvoj i opću prihvaćenost, a iz godine u godinu su se pojavljivali novi izumi. PVC otkriven davnih dana još je i danas materijal koji je nezaobilazan u kućnoj uporabi. Polietilen, koji je u doba kada je otkriven korišten ponajprije u vojnoj industriji (rada-

ri), danas se koristi za proizvodnju plastičnih boca i vrećica (pogrešno nazvanih PVC ili *najlonskim* vrećicama).

U izložbeni prostor *Muzeja* veličine 400 m² nije bilo moguće smjestiti sve predmete od plastike i gume, pa je odabrano nekoliko iz svakog područja primjene. Ovom prigodom zahvaljujemo svim ustanovama koje su financijski potpomogle realizaciju ove izložbe te svim ustanovama i pojedincima koji su nam ustupili izložke.

S obzirom na to da u ovome članku nema dovoljno mjesta za opis svih predmeta na izložbi, odabrani su neki od važnijih:

Model *Umjetničkoga paviljona* u Zagrebu teško je točno svrstati u neko od prije navedenih područja. Načinio ga je apsolvent arhitekture Matija Grgurić i u njega uložio mnogo truda i oko dvije godine rada. Model je u cijelosti napravljen od 25 000 originalnih *lego*-kockica načinjenih postupkom injekcijskoga prešanja plastomernih taljevina.

SLIKA 1 - Model *Umjetničkoga paviljona* načinjen od *lego*-kockica

Haljina u cijelosti načinjena od filmske vrpce prvi je put predstavljena javnosti na reviji eksperimentalne i visoke mode *Modni ormar*, gdje je osvojila drugu nagradu. Na haljinu je utrošeno oko sto metara filmske vrpce. Načinili su je studenti Irena Ričković i Mislav Vinković.

Umjetnička djela *Boja i prostor*, agamograf (Agam), *Tube u boji*, multipl. (Arman), *Šah*, multipl. (Arman), *Žar ptica*, multipl. (Bučan), *Obluci* (Diminić), *Gramofonska ploča* (Combas) te *U kontaktu s prostorom* (Vrščaj, slika 3) za ovu izložbu posudio nam je gospodin Toni Politeo.

Brod *Kuster 15* u cijelosti je načinjen od plastičnih materijala i proizveden u Hrvatskoj (slika 4).

U posljednje vrijeme pojavljuju se različite udruge za zaštitu okoliša koje tvrde da nam plastika nije potrebna. No ne razmišljaju o tome da mnoga područja više ne bi bila moguća ako bismo se odrekli plastike i gume, primjerice medicina, promet te glazbena i filmska industrija. Tim povodom

dio izložbe prikazuje *svijet bez plastike*, u kojem je jedan-jedini izložak automobil bez ijednog dijela plastike i gume te vjerujemo da će taj detalj izložbe barem malo promijeniti mišljenje i najžešćih protivnika plastike i gume.

SLIKA 2 - Haljina načinjena od filmske vrpce

SLIKA 3 – *U kontaktu s prostorom* (Vrščaj)

SLIKA 4 - Brod *Kuster 15*

Svrha je izložbe na jasan i popularan način posjetiteljima prenijeti poruku, odnosno osnovnu činjenicu koja se odnosi na uporabu plastike i gume nekad, danas, a jednako tako i u bližoj i daljoj budućnosti.

Davorka PETRAČIĆ